

N:o 38.

Ank. till Riksd. Kansli den 21 Mars 1883, kl. 3 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående ändring i villkoren för återbetalning af det till Kinda Kanalaktiebolag beviljade statslån m. m.; Gifven Stockholms slott den 6 Mars 1883.

Med åberopande af bilagda statsrådsprotokoll öfver civilärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva *antingen* sådan ändring i villkoren för återbetalning af det åt Kinda kanalaktiebolag för utsträckning af Kinda båtled medelst kanalisering af Stångån från sjön Rengen till Linköpings hamn vid 1862—63 årens riksdag beviljade statslån, att från och med år 1884 lånet blifver räntefritt och återbetalning af kapitalet sker sålunda, att bolaget årligen till statsverket inbetalar det belopp, hvarmed inkomsterna af Kinda sluss- och kanalled, enligt vederbörligen granskade räkenskaper, öfverstiga utgifterna för kanalens drift, underhåll och förvaltning, samt föreskrifven afsättning till reparationsfonden, *eller ock*, derest förenämnda ändring i lånevillkoren icke af Riksdagen bifalles och Kinda sluss- och kanalled, i följd af bestämmelsen i § 7 af det mellan kanalbolaget och Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader upprättade kontrakt angående kanalens anläggning, kommer att hemfalla till staten, att

Bih. till Riksd. Prot. 1883. 1 Saml. 1 Afd. 26 Häft.

Kongl. Maj:t må ega att afhända staten samma sluss- och kanalled på de förmånligaste vilkor som kunna erhållas.

De ärendet tillhörande handlingar skola vederbörande Utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ymest städse välbevågen.

OSCAR.

Fredrik Hederstierna.

---

*Utdrag af protokoll öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 6 Mars
1883.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve POSSE,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre HOCHSCHILD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
THEMPTANDER och
RYDING.

Departementschefen Statsrådet Hederstierna anförde härefter i underdånighet:

»För utsträckning af Kinda båtled medelst kanalisering af Stångån från sjön Rengen till Linköpings hamn anvisade Rikets Ständer vid 1862—1863 årens riksdag ett emot två tredjedelar af den därför beräknade kostnadssumman ungefärligen svarande statsbidrag af 875,000 kronor, deraf hälften såsom anslag utan återbetalningsskyldighet och hälften såsom lån, att utbetalas till det bolag, som genom kontrakt, afslutadt före 1864 års utgång, förbunde sig att, i öfverensstämmelse med plan, som af Kongl. Maj:t kunde varda fastställd, utföra och full-

borda samt för all framtid underhålla hela den ifrågavarande båt- och kanal-leden; och stadgades såsom villkor för statsbidragets åtnjutande: att bolaget, innan någon del af lånet kunde utbekommas, skulle, genom sin direktion, aflemna en till Riksgäldskontoret å bolagets vägnar utfärdad skuldförbindelse med åtagande att å lånesumman, som finge räntefritt innehafvas intill slutet af det år, hvarunder arbetet blifvit fullbordadt, derefter inom hvarje års slut inbetala 5 procent å det ursprungliga lånebeloppet, af hvilka först beräknades 3 procent årlig ränta å det efter hvarje inbetalning återstående kapital samt det öfriga utgjorde afbetalning derå; att bolagsmännen skulle tillskjuta hvad utöfver det beviljade statsbidraget erfordrades för kommunikationsledens fullbordande; att den behållna årliga trafikinkomsten skulle, innan någon utdelning finge aktieegarne tillgodokomma, användas till den inbetalning å lånet, som för året borde ega rum, hvaremot, om inkomsterna icke härtill blefve tillräckliga, aktieegarne frikallades från all skyldighet att utöfver det tecknade aktiebeloppet vidkännas någon utgift; att fullmäktige i Riksgäldskontoret egde att, så länge lånet icke blifvit till fullo betaldt, utse en revisor till deltagande i de årliga revisionerna af bolagets styrelse och förvaltning; samt att, derest båt- och kanal-leden efter fullbordandet icke behörigen underhölles, eller betalningsskyldigheten för det erhållna lånet icke behörigen fullgjordes, båt- och kanal-leden komme att hemfalla till staten utan rättighet för aktieegarne att till större eller mindre del erhålla ersättning af det allmänna för de tillskott till företaget, som derförinnan af dem utgjorts.

Kinda kanals aktiebolag, som af Kongl. Maj:t stadfästades den 21 Oktober 1864 och med Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader den 21 November 1864 afslöt kontrakt om arbetets utförande, har nu uti en enligt beslut vid ordinarie bolagsstämma den 24 Oktober 1882 genom ordföranden i bolagsstyrelsen gjord och af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Östergötlands län med förord insänd, af berättelser angående verkställd granskning af bolagets räkenskaper och förvaltning för åren 1872—1881 åtföljd skrift i underdånighet anhållit, att *Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition angående sådan ändring i villkoren för det af bolaget erhållna statslån, att detta hädanefter blefve räntefritt och återbetalning af sjelfva kapitalet finge ske såhunda, att bolaget årligen till statsverket inbetalade det belopp, hvarmed inkomsterna, enligt vederbörligen granskade räkenskaper, öfverstege utgifterna för kanalens drift, underhåll och förvaltning samt i reglementet föreskrifven afsättning till reparationsfonden; och är till stöd för denna ansökning*

hufvudsakligen anfördt: att kanalleden, som år 1872 fullbordades och, i förening med sjöarna Jernlunden och Åsunden, bildade en sammanhängande trafikled af omkring åtta mils längd från Stångåns utlopp i Roxen till södra ändan af Åsunden, varit och otvifvelaktigt komme att förblifva af stort gagn för de på kommunikationer i öfrigt vanlottade trakter, som densamma berörde, ehuru den för bolaget visat sig allt annat än fördelaktig; att redan de första åren efter kanalens öppnande för trafik det, på sätt revisionsberättelserna utmärkte, skulle varit omöjligt för bolaget att, derest icke utöfver trafikinkomsterna andra medel stått till bolagets förfogande, fullgöra annuiteterna å statslånet, hvilket dock regelbundet egde rum, så att skulden till statsverket vid 1878 års slut nedgått till 370,453 Kronor 46 öre, uti hvilket belopp någon ändring sedermera icke egt rum i annan måtto än att bolaget, som icke förmått inom 1882 års slut inbetala mer än tre års räntor å detsamma, alltså sedan 1878 års utgång försämrat sin ställning i afseende å lånet med 11,113 Kronor 60 öre; att — sedan numera den betydligaste delen af skogarne kring kanalleden blifvit afverkade och de afgifter, som erlagts för transporten å densamma af skogsprodukter och hvilka år 1876 uppgått till mera än 33,000 kronor, motsvarande i det närmaste 75 procent af hela kanalinkomsten under året, i följd häraf årligen nedgått så, att de år 1881 inbringat allenast 14,182 Kronor 78 öre, motsvarande 56 procent af det årets intrader — icke allenast icke någon stegring i trafikinkomsterna kunde förväntas, utan det snarare måste anses lyckligt, om densamma icke ytterligare nedginge, på samma gång å andra sidan omkostnaderna för förvaltningen och för kanalens drift och underhåll antagligen skulle ökas i stället att minskas; att bolaget, som aldrig kunnat lemna någon utdelning till aktieegarne, och, enligt de bifogade revisionsberättelserna, nödgats se rörelsen under åren 1879—1881 lemna förlust i stället för vinst, alltså med bekymmer emotsåge framtiden och den ökade skuldsättning för bolaget, som den måste medföra och hvilken icke kunde leda till annat, än att kanalen, i enlighet med de af Rikets Ständer gifna och i § 7 af kontraktet mellan bolaget och Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader intagna bestämmelser, förr eller senare komme att hemfalla till staten, som då skulle hafva att sjelf besörja kanalverkets vård, underhåll och förvaltning, hvilket säkerligen icke blefve inkomstbringande; att vid sådant förhållande det framlagda förslaget syntes leda till fördel både för staten och bolaget, då förlusten för staten genom räntans efterskänkande säkerligen blefve mera skenbar än verklig, och bolaget finge förhoppning att en gång, om ock först i en aflägsen framtid, blifva fri från sin skuld; samt att

det vore naturligt att, om den ifrågasatta förändringen i lånevillkoren medgäfvos, de i gällande lånekontrakt intagna bestämmelser dels om förbud för bolaget att verkställa utdelning till aktieegarne innan dess förbindelser mot Riksgäldskontoret blifvit fullgjorda, dels om rättighet för Riksgäldskontoret att årligen utse en ledamot i revisionen borde fortfarande bibehållas.

Uti sitt öfver denna framställning den 25 sistlidne Januari afgifna infortrade utlåtande hafva fullmäktige i Riksgäldskontoret, med vitsordande af bolagets uppgift, att af lånet för närvarande återstode oguldna 370,453 Kronor 45 öre jemte 5 procent ränta derå från den 31 December 1881, samt att senaste inbetalningen å lånet skett den 23 December 1882 med ett räntebelopp af 11,113 Kronor 60 öre, anført: att kanalen blifvit väl underhållen; att bolaget ej syntes hafva försummat något af hvad på detsamma berott för betalningsskyldighetens fullgörande; att fullmäktige icke hade något att erinra mot rättigheten af bolagets uppgifter i ansökningen, men att, då i denna, sådan den föreläge, någon fördel icke blifvit såsom motsvarighet till den begärda eftergiften staten erbjuden och ett bifall till denna ansökning lätteligen skulle framkalla liknande anspråk från andra med statslån understödda bolag, fullmäktige ansåge sig icke kunna till nådigt afseende förorda densamma.

Den åsigt fullmäktige i Riksgäldskontoret uttalat derom, att förevarande ansökan icke borde till nådigt afseende föranleda därför, att någon fördel icke blifvit staten af bolaget erbjuden såsom motsvarighet till den begärda eftergiften, kan jag icke biträda. Det synes mig nemligen af hvad ofvan anförts tydligt framgå, att bolaget icke förmått att erbjuda någon sådan särskild fördel. Ty först nu, då bolaget, som, på sätt jemväl fullmäktige vitsordat, städse väl vårdat och underhållit kanalen samt icke försummat något af hvad på detsamma berott för att kunna fullgöra sin betalningsskyldighet för det erhållna lånet, sett sig ur stånd att, utan skuldsättning på annat håll, uppfylla sina förpligtelser mot staten, har den ansökan, hvarom här är fråga, ingifvits, och den bekymmersamma, af de ingifna revisionsberättelserna bestyrkta, ställning, som härtill föranledt, saknar efter mitt förmenande icke anspråk på billigt uppmärksammande.

Bolagets ansökan innebär därför icke något annat eller mera, än att staten genom att befria bolaget från skyldigheten, att härefter erlägga ränta å lånet, skall icke blott försäkra sig om ett eljest måhända ovisst återbekommande af hela sin återstående kapitalfordran, då den å rörelsen uppkommande behållning icke är tillräcklig ens till räntans

gäldande, utan ock från sig afvända det hotande äfventyret att öfvertaga, förvalta och underhålla för statens räkning kanalverket.

Eftergifver nu staten sin rätt till ränta, så synes staten kunna, derest icke synnerligen missgynnande förhållanden inträda, påräkna att inom en icke alltför aflägsen tidpunkt hafva återbekommit det kapital, som af lånet är oguldet, ehuru naturligtvis omöjligt är att beräkna, när denna tidpunkt kan komma att inträffa, då sådant blir beroende af de afbetalningar, bolaget kan åstadkomma, och dessa åter komma att bestämmas af de öfverskott, som kanalverkets inträder kunna lemna.

Om åter staten icke eftergifver sin rätt till räntans bekommande och bolaget af sådan anledning tvingas att till staten öfverlåta kanalverket, lärer följden häraf nödvändigtvis blifva den, att staten antingen kommer att för sin räkning bedriva detsamma eller ock söker att på bästa möjliga sätt afyttra hela anläggningen med allt dertill hörande, men ock att staten i båda fallen löper faran att göra förlust.

Att urskilja eller med någon grad af visshet kunna antyda, huruvida bifall å ansökningen skall tillskynda staten mindre eller större förlust än ett afslag derå, tilltror jag mig icke, då alla förutsättningar för en beräkning i detta fall saknas. Blott derom torde böra erinras, att ett bifall till ansökningen medför förvissning, att kanalen till obestridlig nytta för orten, kommer att fortfarande värdas och underhållas, jemte det att delegarne i bolaget, som hittills icke uppburit ringaste utdelning, vinna en förhoppning, att deras aktier icke för all framtid skola förblifva fullkomligt värdelösa.

Då jag sålunda saknar skäl att bestämdt förorda det ena alternativet framför det andra, men icke kan undgå tillstyrka, att kanalbolagets framställning underställes Riksdagens pröfning, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen att medgifva:

antingen sådan ändring i villkoren för återbetalning af det åt Kinda kanalaktiebolag för utsträckning af Kinda båtled medelst kanalisering af Stångån från sjön Rengen till Linköpings hamn vid 1862—1863 årens Riksdag beviljade statslån, att från och med år 1884 lånet blifver räntefritt och återbetalning af kapitalet sker sålunda, att bolaget årligen till statsverket inbetalar det belopp, hvarmed inkomsterna af Kinda sluss- och kanalled, enligt vederbörligen granskade räkenskaper, öfverstiger utgifterna för kanalens drift, underhåll och förvaltning samt föreskrifven afsättning till reparationsfonden,

eller ock, derest förenämnda ändring i lånevillkoren icke af Riksdagen bifalles och Kinda sluss- och kanalled, i följd af bestämmelsen i

§ 7 af det mellan kanalbolaget och styrelsen för Allmänna väg- och vattenbyggnader upprättade kontrakt angående kanalens anläggning, kommer att hemfalla till staten, att Eders Kongl. Maj:t må ega att afhända staten samma sluss- och kanalled på de förmånligaste vilkor, som kunna erhållas.

Denna af Statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställda gillades af Hans Maj:t Konungen, som befalde, att i enlighet härmed nådig proposition i ämnet så lydande, som bilagan till detta protokoll visar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

Paul Strandberg.